

Redovisning av Kemikalieinspektionens arbete med delmål i Östersjöstrategin

Delredovisning från ett regeringsuppdrag

RAPPORT 6/16

Kemikalieinspektionen är en myndighet under regeringen. Vi arbetar i Sverige, inom EU och internationellt för att utveckla lagstiftning och andra styrmedel som främjar god hälsa och bättre miljö. Vi har tillsyn över reglerna för kemiska produkter, bekämpningsmedel och ämnen i varor och gör inspektioner. Vi granskar och godkänner bekämpningsmedel innan de får användas. Vårt miljö kvalitetsmål är Giftfri miljö.

© Kemikalieinspektionen. Stockholm 2016.

ISSN 0284-1185. Artikelnummer: 361 191.

Förord

Regeringen har gett Kemikalieinspektionen i uppdrag¹ att medverka i genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen² och dess handlingsplan³.

Denna redovisning, om Kemikalieinspektionens arbete med delmål i Östersjöstrategin, är en delredovisning. Den andra delen av uppdraget, att genomföra EU:s strategi för Östersjöregionen, ska redovisas årligen till regeringen den 31 januari 2017-2020.

Uppdraget har genomförts på avdelningen Utveckling av lagstiftning och andra styrmedel, enheten Strategier och Uppdrag, med ansvarig enhetschef Kent Wiberg. Projektgruppen har bestått av Helena Parkman och Amelie Pedersen (projektledare). Redovisningen har samordnats med Naturvårdsverket.

---

¹ Miljö- och energidepartementet. 2016-01-14. Uppdrag att medverka i genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen och dess handlingsplan. M2016/00089/Nm.

² European Commission. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions concerning the European Union Strategy for the Baltic Sea Region. COM(2012) 128 final.

³ European Commission. Commission Staff Working Document. European Union Strategy for the Baltic Sea Region. Action Plan COM(2009)248.

Innehåll

Sammanfattning	5
Summary	6
1 Inledning	7
2 Delmål inom Östersjöstrategin som närmast berör Kemikalieinspektionens verksamhetsområde	7
3 Hur Kemikalieinspektionen verkar för att nå delmålen	8
3.1 Löpande regulatorisk verksamhet	8
3.1.1 Exempel på resultat som bidrar till delmålen	10
3.1.2 Nyttan i förhållande till målet att Rättsliga Havsmiljön, miljö kvalitetsmålen samt för berörda aktörer	11
3.2 Annat samarbete	12
3.2.1 Begränsa tillförsel av mikroplaster till haven	12
3.2.2 Åtgärdsprogram för högfluorerade ämnen	12
3.2.3 Branschdialoger	13
3.2.4 Kommunnätverk för Giftfri vardag	13
3.2.5 Samverkan genom Miljömålsrådet	14
3.2.6 Stöd till arbetet inom OSPAR och HELCOM	14
3.2.7 Engagemang i Initiativet Hållbara hav	14
3.2.8 Nyttan i förhållande till målet att Rättsliga Havsmiljön, miljö kvalitetsmålen samt för berörda aktörer	15
3.3 Deltagande i Östersjöstrategins policyområde mot utsläpp av farliga ämnen till havet (PA Hazard)	16
3.3.1 Deltagande i styrgruppen för policyområdet	16
3.3.2 Flaggskeppsprojektet "Changing antifouling practices for leisure boats in the Baltic Sea" (CHANGE)	17
3.3.3 Projektet NonHazCity - Minimering av miljögiftsemissioner	17
3.3.4 Nyttan i förhållande till målet att Rättsliga havsmiljön, miljö kvalitetsmålen samt för berörda aktörer	17
4 Delmål där myndigheten bedömer att samarbete bör inledas med andra myndigheter	19
4.1 "Östersjön ska ha rent vatten", "Östersjön ska ha en rik och levande biologisk mångfald" och "Förbättrat samarbete för en god havsmiljö"	19
4.2 Östersjön och dess utlopp ska trafikeras av en ren och säker sjöfart	20
4.2.1 Bedömd nytta i förhållande till målet att Rättsliga havsmiljön, miljö kvalitetsmålen samt för berörda aktörer	20

Sammanfattning

Kemikalieinspektionen har fått i uppdrag av regeringen att medverka i genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen och dess handlingsplan.

Kemikalieinspektionens verksamhet berör alla fyra delmål under Östersjöstrategins mål *Rädda havsmiljön*. Kemikalieinspektionen bidrar genom vår ordinarie verksamhet med insatser som kopplar till EU-lagstiftning och nationell lagstiftning som reglerar farliga ämnen i kemiska produkter och varor. Dessa insatser bidrar också till *Generationsmålet* samt miljökvalitetsmålen *Giftfri miljö, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Ett rikt odlingslandskap* och *Grundvatten av god kvalitet*. Samarbetet inom EU och regionalt samarbete gynnar arbetet i alla berörda myndigheter inom regionen samt innebär ökad tydlighet för de aktörer som berörs av regelverken.

Kemikalieinspektionen bidrar till delmålen i Östersjöstrategin och till miljö-kvalitetsmålen genom samarbeten i form av olika typer av myndighetssamverkan och nätverk. Informationsutbyte inom ramen för dessa samarbetsformer kan vara av nytta för de deltagande myndigheternas eget arbete. Informationsutbyte i nätverk med olika branscher (branschdialoger) underlättar arbetet för de företag som deltar i dessa nätverk.

Kemikalieinspektionen deltar aktivt i styrgruppen för Östersjöstrategins policyområde mot utsläpp av farliga ämnen till havet (Policy Area Hazards) och avser att fortsätta att göra det. Vi deltar i en referensgrupp respektive som ”associate partner” i två av områdets flaggskeppsprojekt.

Angående delmål där vi bedömer att samarbete bör inledas med andra myndigheter hänvisar vi till ett antal samverkansåtgärder mellan myndigheter som Miljömålsrådet identifierat, av vilka flera bedöms bidra till delmålen under *Rädda havsmiljön*. Vissa av dessa samarbeten berör näraliggande områden som faller under andra myndigheters huvudsakliga verksamhetsområden. Därutöver har Kemikalieinspektionen, relaterat till delmålet *Östersjön och dess utlopp ska trafikeras av en ren och säker sjöfart*, identifierat ett behov av gemensamma riktlinjer för miljöriskbedömning av antifoulingprodukter⁴ i Östersjöregionen. Sådana gemensamma riktlinjer bör tas fram i samarbete med berörda myndigheter i de länder det gäller.

---

⁴ Produkter som används för att bekämpa påväxt och avlagring av organismer (mikrober och högre stående växt- eller djurarter) på fartyg, utrustning för fisk- eller skaldjursodling eller andra konstruktioner som används i vatten.

Summary

The Swedish Chemicals Agency has been assigned by the Swedish Government to participate in the implementation of the EU Strategy for the Baltic Sea Region and its Action Plan.

The work of the Swedish Chemicals Agency involves all four sub-objectives under the Baltic Sea Strategy overall objective *Save the Sea*. We contribute through our regular activities with the EU and national legislation which regulate hazardous substances in chemical products and articles. These activities also contribute to *The Generation Goal*, and the environmental quality objectives *A Non-Toxic Environment, A Balanced Marine Environment, Flourishing Coastal Areas and Archipelagos, A Varied Agricultural Landscape and Good-Quality Groundwater*. Cooperation within the EU and regional cooperation promotes the work of all relevant agencies within the region and promotes greater clarity for stakeholders affected by the regulations.

The Swedish Chemicals Agency contributes to the sub-objectives of the Baltic Sea Strategy and the environmental quality objectives by national partnerships in the form of various types of inter-agency cooperation and networking. Exchange of information in these forms of cooperation can be beneficial to the participating authorities' own work. Exchange of information in networks with different sectors (industry dialogues) facilitates the work of the companies involved in these networks.

The Swedish Chemicals Agency is actively involved in the steering group for the Baltic Sea Strategy policy area against emissions of hazardous substances into the sea (Policy Area Hazards), and intends to continue to do so. We participate in a reference group respectively as "associate partners" in two of the area's flagship projects.

Regarding sub-objectives where we believe that cooperation should start with other agencies we refer to a number of cooperation measures between authorities that The Environmental Objectives Council has identified, of which several will contribute to the sub-objectives of *Save the Sea*. Some of these collaborations involve adjacent areas that fall under other agencies' main areas of activity.

In addition, relating to the sub-objective *Clean and safe shipping*, the Swedish Chemicals Agency identified a need for common guidelines for the environmental risk assessment of antifouling products⁴ in the Baltic Sea region. Such common guidelines should be developed in cooperation with the relevant authorities in the countries concerned.

⁴ Products used to control the growth and settlement of fouling organisms (microbes and higher forms of plant or animal species) on vessels, aquaculture equipment or other structures used in water'.

1 Inledning

Kemikalieinspektionen fick i januari 2016 i uppdrag av regeringen att medverka i genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen och dess handlingsplan. Kemikalieinspektionen har från mars 2010 till och med januari 2015 haft tidigare uppdrag att medverka i genomförandet av strategin.^{5, 6}

I det nya uppdraget ingår att lämna en inledande delredovisning enligt följande uppdragslydelse. *Kemikalieinspektionen ska redogöra för vilka delmål i strategin som närmast berör myndighetens verksamhetsområde och hur myndigheten verkar genom strategin för att nå dessa mål. Kemikalieinspektionen ska även beakta närliggande områden som faller under andra myndigheters huvudsakliga verksamhetsområden. Kemikalieinspektionen ska specificera de delmål där myndigheten bedömer att ett samarbete behöver inledas med andra myndigheter och redogöra för hur en sådan samverkan ska ske.*

Redovisningen ska, med utgångspunkt från regeringens prioriteringar av målet att rädda havsmiljön samt de nationella miljö kvalitetsmålen och generationsmålet, omfatta bedömd och faktisk nytta och resultat för den egna myndigheten, annan offentlig förvaltning samt näringsliv. Redovisningen bör samordnas med den från Naturvårdsverket. Resultaten kan med fördel förtydligas med exempel från olika aktiviteter och projekt.

2 Delmål inom Östersjöstrategin som närmast berör Kemikalieinspektionens verksamhetsområde

Samtliga delmål under Östersjöstrategins mål *Rädda havsmiljön* berör Kemikalieinspektionens verksamhetsområde. Delmålen lyder:

1. Östersjön ska ha rent vatten.
2. Östersjön ska ha en rik och levande biologisk mångfald.
3. Östersjön och dess utlopp ska trafikeras av en ren och säker sjöfart.
4. Förbättrat samarbete för en god havsmiljö.

Kemikalieinspektionen arbetar för att minska riskerna för att människor och miljö skadas av kemikalier. Det gör vi genom att utveckla lagstiftning och andra styrmedel, pröva ansökningar om tillstånd att få använda och sälja växtskyddsmedel och biocidprodukter samt utöva tillsyn över importörer och tillverkare av kemiska produkter, bekämpningsmedel och varor. Verksamhet som berör Östersjöstrategin handlar om förebyggande arbete för att förhindra att farliga ämnen kommer ut till och skadar miljön (delmål 1 och 2). Detta sker genom olika samarbeten med

---

⁵ Miljödepartementet. 2010-02-18. Uppdrag att medverka i genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen och dess handlingsplan. M2010/4331/I.

⁶ Miljödepartementet. 2011-10-13. Uppdrag att medverka i genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen och dess handlingsplan. M2011/3268/Nm. 2011-10-13.

myndigheter och näringsliv (delmål 4). Bland annat prövar och godkänner myndigheten antifoulingprodukter för båtar (delmål 3).

3 Hur Kemikalieinspektionen verkar för att nå delmålen

I detta kapitel redovisas vi hur vi arbetar för att bidra till Östersjöstrategins delmål. Kapitlet är uppdelat i arbete som bedrivs genom ordinarie löpande verksamhet, olika andra samarbetsformer samt vårt deltagande i Östersjöstrategins policyområde om farliga ämnen. Efter varje avsnitt anges vilka av Östersjöstrategins delmål samt miljö kvalitetsmål som verksamheterna bidrar till. Där beskrivs också nyttan för andra myndigheter och näringsliv.

3.1 Löpande regulatorisk verksamhet

I Kemikalieinspektionens ordinarie arbete ingår att inom ramen för den EU-lagstiftning som rör kemikalier verka för att farliga ämnen i kemiska produkter och varor inte kommer ut i miljön, inklusive havsmiljön, och motverkar därmed att vattnet förorenas så att skadliga effekter på havets organismer uppstår. För ämnen som i EU regleras under CLP⁷- respektive Reach⁸-förordningen tar vi fram underlag och förslag till olika riskreducerande åtgärder. Exempel på detta är harmoniserad klassificering av farliga ämnen, förslag på vissa begränsningar av användningen av farliga ämnen i kemiska produkter och varor samt underlag för att identifiera särskilt farliga ämnen för vilka det kan krävas tillstånd för användning.

Kemiska bekämpningsmedel delas upp i biocidprodukter och växtskyddsmedel och regleras genom förordningar om biocidprodukter⁹ och växtskyddsmedel¹⁰. Många av de produkter som ingår i dessa produkttyper sprids avsiktligt i miljön. Verksamma kemiska ämnen i bekämpningsmedel har egenskaper som innebär en potentiell risk för människors hälsa och miljön. EU måste utvärdera och godkänna dessa ämnen innan de får användas på den europeiska marknaden. På Kemikalieinspektionen arbetar vi med att utvärdera verksamma ämnen i bekämpningsmedel, inom det svenska rapportörprogrammet för utvärdering av aktiva ämnen i växtskyddsmedel och biocidprodukter, SERP.

---

⁷ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1272/2008 av den 16 december 2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar, ändring och upphävande av direktiven 67/548/EEG och 1999/45/EG samt ändring av förordning (EG) nr 1907/2006.

⁸ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 av den 18 december 2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach), inrättande av en europeisk kemikaliemyndighet, ändring av direktiv 1999/45/EG och upphävande av rådets förordning (EEG) nr 793/93 och kommissionens förordning (EG) nr 1488/94 samt rådets direktiv 76/769/EEG och kommissionens direktiv 91/155/EEG, 93/67/EEG, 93/105/EG och 2000/21/EG.

⁹ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 528/2012 av den 22 maj 2012 om tillhandahållande på marknaden och användning av biocidprodukter.

¹⁰ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 av den 21 oktober 2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden och om upphävande av rådets direktiv 79/117/EEG och 91/414/EEG.

Innan biocider eller växtskyddsmedel saluförs behöver produkterna prövas genom ansökan om godkännande på nationell nivå. I Sverige görs prövningen av Kemikalieinspektionen och vi verkar för att användningen av farliga ämnen är så begränsad att skadliga effekter på till exempel vattenlevande organismer inte uppstår. Detta görs genom att införa riskminskande villkor i besluten. I prövningen av antifoulingprodukter tas exempelvis hänsyn till att det råder olika kemiska och biologiska förhållanden i olika havsområden vilket innebär att vissa färger som är godkända för användning på västkusten inte får användas i Östersjön.

Kemikalieinspektionen inspekterar tillverkare och importörer av kemiska produkter, varor och bekämpningsmedel. Syftet med tillsynsverksamheten är att minska spridning av farliga kemikalier som kan orsaka skada för människor och miljö. Vi kontrollerar att företag följer de lagar och regler som finns inom vårt tillsynsområde, ser till att eventuella brister åtgärdas och tillhandahåller information som underlättar för företagen att tolka och följa reglerna. Vi vägleder också kommuner och länsstyrelser i deras kemikaliatillsyn och samarbetar om tillsynsfrågor inom EU genom deltagande i Forum för informationsutbyte om verkställighet av Reach-förordningen (Forum). Forum består av medlemsstaternas tillsynsmyndigheter med målet att samordna och utveckla kemikaliatillsynen inom EU. Exempelvis anordnar en arbetsgrupp under Forum årligen en utbildningsinsats för inspektörer. Två inspektörer från varje land utbildas för att sedan kunna utbilda övriga inspektörer i respektive land. En annan viktig del för samordning av tillsynen inom Forum är gemensamma tillsynsprojekt.

Kemikalieinspektionen deltar i ett antal projekt inom ramen för Nordiska Ministerrådets Kemikaliegrupp¹¹ (NKG), vilka går ut på att samordna implementeringen av EU-lagstiftningen och att harmonisera nationella godkännanden. I dessa projekt är det främst nordiskt deltagande, men inom vissa av projekten har även baltiska länder bjudits in till samarbete. Projekten finansieras av Nordiska Ministerrådet.

Ett exempel är att Sverige, Norge, Danmark, Finland, Estland, Lettland och Litauen samarbetar med hjälp av nordiska medel då risken för hälsa och miljö utvärderas vid nationella godkännande av växtskyddsmedelsprodukter. Dessa länder (Norge frivilligt) ingår i den norra zonen, enligt växtskyddsmedelsförordningens indelning av Europa i tre zoner – södra, mellersta och norra zonen. Syftet med samarbetet är att harmonisera och effektivisera handläggningen. Samarbetet sker bland annat genom regelbundna möten samt en gemensamt framtagen vägledning.

Nordiska Biocidgruppen har deltagare från Danmark, Sverige, Norge, Finland och Island. Syftet med detta projekt är att harmonisera och dra nytta av varandras kunskaper vid nationella produktgodkännanden av biocidprodukter.

---

¹¹ <http://www.norden.org/sv/nordiska-ministerraadet/ministerraad/nordiska-ministerraadet-foer-miljoe-mr-m/institutioner-samarbetsorgan-och-arbetsgrupper/arbetsgrupper/nordiska-kemikaliegruppen-nkg>.

3.1.1 Exempel på resultat som bidrar till delmålen

Resultaten från det regulatoriska arbetet berör delmålen *Östersjön ska ha rent vatten* och *Östersjön ska ha en rik och levande biologisk mångfald* genom att ämnen som är farliga för miljön förhindras att på sikt nå havet genom att användningen i kemiska produkter och som innehåll i varor regleras.

Ett exempel på resultat av vårt regulatoriska arbete är att det på vårt initiativtagits beslut inom EU om att begränsa nonylfenoletoxilat i kläder och andra textilier. Nonylfenoletoxilat bryts ner till ett hormonstörande ämne i naturen och medför oacceptabla risker för miljön, bland annat för fisk. I den kartläggning som vi tog fram, som en del av begränsningsförslaget enligt Reach-förordningen, konstaterade vi att utsläpp av nonylfenol och halterna i vattenmiljön är ett problem för hela EU. Med stöd av övervakningsdata som samlats in bland annat under EU:s ramdirektiv för vatten visade vi att utsläpp från textil är betydande och att det bästa sättet att åtgärda problemet är genom gemensamma regler i EU.

Kemikalieinspektionen har låtit göra en studie som har resulterat i bättre och tydligare krav på effektivitetsbedömning av verksamma kemiska ämnen i biocider. Det har bland annat lett till att ämnet triklosan har blivit förbjudet i handdesinfektionsmedel och i behandlade varor som till exempel skor och sportkläder. Användningen i tvål och i kläder gör att ämnet, vid tvätt, hamnar i avloppsvatten och kan passera reningsverken ut i havet. Ämnet är mycket giftigt för vattenlevande växter och djur och det är starkt bioackumulerande (det vill säga att det ansamlas i levande organismer). Kemikalieinspektionen ska också, på uppdrag av regeringen¹², utreda om det behövs andra, nationella åtgärder för att minska riskerna med triklosan och andra klorerade konserveringsmedel i kosmetiska produkter.

Godkännandeförfarandet av verksamma ämnen i antifoulingprodukter för båtar berör förutom de två första delmålen även delmålet *Östersjön och dess utlopp ska trafikeras av en ren och säker sjöfart*. Exempelvis har det tagits beslut i EU om att kopparypition, som används i båtottenfärger, och som Kemikalieinspektionen haft i uppdrag av EU att utvärdera, inte längre är godkänt för konsumentanvändning. Ämnet är mycket giftigt för hälsan men även giftigt för miljön och beslutet förväntas leda till minskade utsläpp i miljön.

Vi medverkade i arbetet inför ett EU-beslut om att mängden koppar som får släppas ut från båtottenfärger inte får öka. Koppar är det vanligaste verksamma ämnet i båtottenfärger, både i total mängd och antal produkter på marknaden. Östersjön är extra känslig för störningar på grund av dess speciella förhållanden som brackvattenshav och påverkas redan av övergödning, överfiske samt utsläpp av miljöfarliga kemikalier. Koppar är mycket giftigt för vissa vattenlevande organismer.

I EU har beslut tagits om att förbjuda det verksamma ämnet irgarol i båtottenfärger. Irgarol är giftigt för miljön och har därför tidigare förbjudits i Sverige.

---

¹² Uppdrag om handlingsplan för att genomföra strategin om en giftfri vardag och nå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö 2015–2017. Miljö- och energidepartementet. M2015/375/Ke.

Svenska miljöövervakningsdata från Östersjön spelade en avgörande roll i beslutet om förbud. Mätningarna från Östersjön visade att halterna i havsmiljön redan idag överskrider den acceptabla nivån.

Exempel på resultat som relaterar till delmålet *Förbättrat samarbete för en god havsmiljö* är ett samverkansprojekt initierat av Nordiska Biocidgruppen som handlar om biocidbehandlade varor. Under 2015 genomfördes på uppdrag av gruppen ett konsultprojekt med syfte att ta fram konsumentinriktad information om biocidbehandlade varor, särskilt om sådana hemartiklar som ofta är behandlade med antibakteriella medel. Biocider som tillsätts varor kan under varans livscykel hamna i Östersjön, till exempel via avloppssystemen och utsläpp från reningsverk, där de kan medföra skadliga effekter. Resultatet har blivit informationsmaterial för de nordiska myndigheterna att använda på sina egna webbplatser och det har även tagits fram material som är anpassat för myndigheterna att använda i sociala medier som Facebook och Twitter. Det har till exempel producerats ett faktablad på engelska som innehåller tips på vad man som konsument bör tänka på när det gäller biocidbehandlade varor. Kemikalieinspektionen har motsvarande information på sin webbplats.

3.1.2 Nyttan i förhållande till målet att Rättsliga Havsmiljön, miljö kvalitetsmålen samt för berörda aktörer

På Kemikalieinspektionen bedömer vi att vårt arbete inom de regelverk som nämns ovan har stor nytta för alla delmål under Östersjöstrategins mål att *Rättsliga havsmiljön*.

Arbetet som bedrivs inom ramen för dessa regelverk är också av stor betydelse för att nå miljö kvalitetsmålet *Gifrfri miljö*. Det bidrar också till *Generationsmålet* strecksatser samt flera andra miljö kvalitetsmål, bland andra *Hav i balans samt levande kust och skärgård, Levande sjöar och vattendrag, Ett rikt odlingslandskap, Ett rikt växt- och djurliv, God bebyggd miljö* och *Grundvatten av god kvalitet*. Kemikalieinspektionen samordnar uppföljning och utvärdering av miljö kvalitetsmålet *Gifrfri miljö* och ansvarar för uppföljningen av etappmålen för farliga ämnen.

Att kemikalielagstiftningen i EU i hög grad är harmoniserad och att Kemikalieinspektionen är aktiv i utveckling och tillämpning av dessa regelverk innebär att övriga medlemsländer inom Östersjöregionen drar stor (hälso- och) miljönytta av vårt arbete och tvärt om. Harmonisering av nationella produktgodkännanden av bekämpningsmedel mellan grannländerna innebär också en arbetsmässig nytta för de inblandade myndigheterna samt ger bättre tydlighet för de aktörer som ansöker om godkännande i flera länder. Att reglerna är harmoniserade inom EU underlättar för producerande och importerande företag. Tydliga harmoniserade och motiverade regler bör öka industrins miljömedvetenhet vilket kan öka dess konkurrenskraft. Miljökrav kan också leda till utveckling och innovation.

3.2 Annat samarbete

3.2.1 Begränsa tillförsel av mikroplaster till haven

Mikroplaster kan leda till försämrad tillväxt och hälsa hos vattenlevande djur, därför behövs åtgärder för att minska spridningen av plastpartiklar till sjöar och hav. Kemikalieinspektionen lade i januari 2016 fram ett förslag om ett nationellt förbud mot mikrokorn av plast i sådana kosmetiska produkter som sköljs av direkt efter användning. Vi bedömer att förbudet bör kombineras med andra åtgärder för att minska mängden mikroplaster i hav och sjöar. Vi deltar i Naturvårdsverkets referensgrupp inom ramen för deras regeringsuppdrag att identifiera och föreslå åtgärder mot utsläpp av mikroplaster i havet från de viktigaste källorna i Sverige.

3.2.2 Åtgärdsprogram för högfluorerade ämnen

Högfluorerade ämnen, PFAS¹³, är extremt svårnedbrytbara i naturen. De kan finnas i bland annat impregnerade textilier, impregnerat papper, rengöringsmedel och brandsläckningsskum. Användningen i brandskum har lett till utsläpp direkt till miljön, framför allt nära flygplatser och brandövningsplatser samt i områden där brandsläckning har skett. Utsläppen har i en del fall lett till att dricksvatten förorenats och att vattentäkter behövt stängas.

Vissa av dessa ämnen har identifierats som farliga för både hälsa och miljö. Sedan 2008 är PFOS¹⁴ och ämnen som kan brytas ner till PFOS förbjudna att använda inom EU. PFOA¹⁵ och ämnen som kan brytas ner till PFOA är på gång att förbjudas. Ämnena har hittas i djur och i människors blod. Flera kommuner, som funnit förhöjda halter av dessa ämnen i fisk från sjöar och vattendrag, har utfärdat kostråd gällande denna fisk, alternativt utfärdat fiskeförbud om halterna varit höga.

För andra högfluorerade ämnen saknas kunskap. Om fler ämnen skulle visa sig ha farliga egenskaper finns en risk för allvarliga och långsiktiga problem. De högsta halterna av PFAS finns bland organismer högst upp i näringskedjan som minkar, uttrar och säljar. Man har även funnit höga halter hos isbjörnar i Arktis.

Enligt Kemikalieinspektionens uppdrag från regeringen om en handlingsplan för en giftfri vardag 2015–2017¹⁶ ska myndigheten ta fram ett nationellt åtgärdsprogram för högfluorerade ämnen. Här ingår olika aktiviteter som syftar till att öka kunskapen om och minska användningen av dessa ämnen. Vi planerar en tillsynsinsats avseende produkter med högfluorerade ämnen under 2016. Användningen av högfluorerade ämnen i brandskum är särskilt problematisk eftersom det innebär

---

¹³ Per- och polyfluorerade alkylsubstanser. En grupp långlivade kemiska ämnen.

¹⁴ Perfluorooktansulfonat. Långlivat kemiskt ämne som tillhör gruppen PFAS.

¹⁵ Perfluoroktansyra. Långlivat kemiskt ämne som tillhör gruppen PFAS.

¹⁶ Miljö- och energidepartementet. 2015. Uppdrag om handlingsplan för att genomföra strategin om en giftfri vardag och nå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö 2015-2017. M2015/375/Ke.

direktutsläpp i miljön. Därför lämnade vi en delrapport med förslag om nationell begränsning i brandsläckningsskum i januari 2016.¹⁷

Vi har tillsammans med Livsmedelsverket bildat ett PFAS-nätverk mellan forskare, vattenproducenter, konsulter, kommuner, vattenmyndigheter, centrala myndigheter med flera. Syftet är att öka och samla kunskapen om PFAS på nationell nivå, särskilt med koppling till dricksvatten. Nätverket är tänkt att vara en plattform för att förmedla kontakter och ge stöd för olika aktörer ute i landet.

Utöver det nationella nätverket har också ett myndighetsnätverk bildats som involverar Livsmedelsverket, Kemikalieinspektionen, Naturvårdsverket, Sveriges Geologiska Undersökning, Sveriges Geotekniska Institut, Havs- och vattenmyndigheten samt Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap.

3.2.3 Branschdialoger

Kemikalieinspektionen har under 2015 fört dialoger med följande tre branscher: leksaker, kosmetiska produkter och textilier. Nu driver respektive bransch till största delen dialogerna själva och är proaktiva i arbetet med att fasa ut farliga kemiska ämnen. Branscherna går därmed längre än vad lagstiftningen kräver för enskilda ämnen. Ämnen som är farliga för miljön och som förekommer i kosmetika och textilier hamnar vid tvätt i avloppsvatten och kan, om de inte avskiljs i reningsverken, slutligen hamna i havet.

Alla tre branschdialoger har under perioden formulerat mål för sitt arbete. En del av de mål som formulerats gäller utbildning och information för att öka kunskapen om skadliga ämnen i varor/produkter hos företag i de tre branscherna. Andra mål handlar om utfasning av skadliga kemikalier i varor och produkter.

Kemikalieinspektionen identifierade i en rapport¹⁸ till regeringen drygt 3500 kemiska ämnen som kan användas i textiltillverkning. Av de ämnen vars användning inte var konfidentiell (cirka 2400 stycken) och som var oreglerade bedömde vi att minst ett 50-tal hade miljöfarliga egenskaper.

Inom textilbranschen finns en samsyn kring behovet av skärpt EU-lagstiftning. Den har bland annat resulterat i ett brev till kommissionen som gemensamt undertecknats av klimat- och miljöministern samt en rad svenska företag och aktörer inom textilbranschen. Brevet är en uppmaning och stöd för att EU ska skärpa regelverket kring farliga kemiska ämnen i textilier

3.2.4 Kommunnätverk för Giftfri vardag

Kommunnätverket för Giftfri vardag initierades av Kemikalieinspektionen under 2015 och är till för att underlätta samverkan mellan kommuner och sprida goda exempel som stödjer arbetet för en giftfri vardag. Genom kommunnätverket finns nu en plattform för långsiktig samverkan om kemikaliefrågor för kommuner. Viktiga samverkansområden är kemikaliekrav vid upphandling, kemikaliekrav vid

---

¹⁷ Kemikalieinspektionen. 2016. Förslag till nationella regler för högfluorerade ämnen i brandsläckningsskum. Rapport från ett regeringsuppdrag. Rapport 1/16.

¹⁸ Kemikalieinspektionen. 2014. Chemicals in textiles - Risks to human health and the environment. Rapport 6/14.

byggande, utbyte av befintliga produkter och varor, utbildningsinsatser och framtagande och genomförande av kemikaliehandlingsplaner. Målet är att minska exponeringen för kemikalier i vardagen, särskilt för barn och ungdomar. Samarbetet inom detta nätverk kan leda till en minskad användning av farliga ämnen inom kommunernas egna aktiviteter vilket i förlängningen kan bidra till minskade utsläpp av farliga ämnen till avloppsreningsverk och till havsmiljön.

3.2.5 Samverkan genom Miljömålsrådet

Miljömålsrådet är en plattform för myndighetscheferna vid sjutton myndigheter som är strategiskt viktiga för förutsättningarna att nå generationsmålet och miljö kvalitetsmålen. Kemikalieinspektionen och de andra myndigheterna har i uppdrag^{19, 20} att identifiera samarbetsområden och genomföra åtgärder. Den 1 mars 2016 presenterade myndigheterna en första lista med gemensamma åtgärder som myndigheterna åtar sig att genomföra för att öka takten i arbetet med att nå miljö kvalitetsmålen och generationsmålet.²¹ Kemikalieinspektionen avser att delta i ett antal av dessa åtgärdsförslag som också berör delmålen i Östersjöstrategin (se kapitel 7). Genom dessa samarbeten deltar vi i ”näraliggande områden som faller under andra myndigheters huvudsakliga verksamhetsområden” (vilket ska redovisas enligt uppdragsbeskrivningen).

Ett åtgärdsförslag är att Kemikalieinspektionen ska samverka med Livsmedelsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Naturvårdsverket och Sveriges geologiska undersökningar angående ”PFAS-spridning i ytvatten, grundvatten och dricksvatten”, en samverkan som redan inletts (avsnitt 5.2.2).

3.2.6 Stöd till arbetet inom OSPAR och HELCOM

Kemikalieinspektionen bidrar med stöd till Havs- och Vattenmyndigheten och Naturvårdsverket inför möten inom OSPAR och HELCOM konventionerna. Kemikalieinspektionens insatser består vanligtvis i att lämna synpunkter på frågeställningar och dokument som rör farliga ämnen och att delta i förmöten inför mötena. Vi bidrar också genom vår verksamhet till genomförande av Baltic Sea Action Plan.

3.2.7 Engagemang i Initiativet Hållbara hav

Kemikalieinspektionen är partner i Initiativet Hållbara Hav²². En utgångspunkt för detta initiativ är att samla intressenter från forskarvärlden, näringslivet, det offentliga och intresseorganisationer samt att nå ut till allmänheten. Målet är att sätta ytterligare press på beslutsfattare, men också att påvisa vad varje enskild

---

¹⁹ Miljödepartementet. 2014. Uppdrag att bistå Miljömålsrådet. M2015/2014/Mm. Kemikalieinspektionens dnr H15-00127.

²⁰ Miljö- och energidepartementet. 2015. Uppdrag att analysera hur myndigheten ska verka för att nå miljömålen. Miljö- och energidepartementet. M2015/2633/Mm. Kemikalieinspektionens dnr H15-05685.

²¹ Miljömålsrådets gemensamma åtgärdslista 2016. http://www.miljomal.se/Global/19_vem_gor_vad/Milj%c3%b6m%c3%a5lsr%c3%a5dets%20%c3%a5tg%c3%a4rdslista%2020160301.pdf

²² Initiativet Hållbara Hav webbplats: <http://www.hallbarahav.nu/omihh>

individ kan göra för en frisk och levande Östersjö och en hållbar tillväxt i regionen.

Varje år besöker Initiativet Hållbara Hav och briggen Tre Kronor af Stockholm cirka 20 städer runt Östersjön, varav även ett antal utanför Sverige (2015 besöktes till exempel Helsingfors, St: Petersburg, Tallin och Rostock). Seminarier med lokal anknytning arrangeras ombord på briggen och miljöutställningen ”*Etta med kök*” visas på kajen. Utställningen vänder sig till skolungdomar och allmänhet och ger konkreta tips och råd om vad vi som privatpersoner kan göra för att skydda både oss själva och Östersjön från påverkan av läkemedel, kemikalier och plaster.

Initiativet Hållbara Hav har etablerat fartyget Tre Kronor af Stockholm som en central mötesplats för Östersjöfrågor under Almedalsveckan. Där hålls möten, seminarier och andra aktiviteter om frågor som rör Östersjöns framtid. I 2015 års program deltog Kemikalieinspektionen i panelsamtal om "Antibiotikaresistens – en fråga på liv eller död" och "Kemikalierna närmast kroppen: vad finns i våra textilier".

Initiativet Hållbara Hav genomför också ett årligt seminarium om Östersjön där forskare, politiker, näringsliv och organisationer möts för erfarenhetsutbyte och för att sammanfatta läget för Östersjön inom olika områden. 2015 års seminarium hade temat Östersjöns utmaningar och mediernas logik. Kemikalieinspektionens generaldirektör deltog i den avslutande paneldebatten. Seminariet sändes på SVT.

3.2.8 Nyttan i förhållande till målet att Rättsliga Havsmiljön, miljö kvalitetsmålen samt för berörda aktörer

Förslaget till förbud för mikrokorn av plast i viss kosmetika och det fortsatta deltagandet i Naturvårdsverkets uppdrag om mikroplaster bedöms främst bidra till delmålet *Östersjön ska ha rent vatten*, men kan även bidra till *Östersjön ska ha en rik och levande biologisk mångfald*. Förbud mot PFAS i brandskum och andra kommande åtgärdsförslag kan också komma att bidra direkt till dessa delmål. Det kommer även övriga samarbeten och informationsspridning inom de nätverk som beskrivs ovan (avsnitt 5.2.3 – 5.2.7) att göra i ett längre perspektiv. Samarbetet i nätverken och engagemanget i Hållbara Hav bidrar till ökad kunskap och fördjupat samarbete och bidrar därmed också till delmålet *Förbättrat samarbete för en god havsmiljö*.

De samarbeten som beskrivs är viktiga för Kemikalieinspektionens ansvar i arbetet för att nå miljö kvalitetsmålet *Giffri miljö*. Andra miljö kvalitetsmål som berörs är *Hav i balans samt levande kust och skärgård*, *God bebyggd miljö*, *Levande sjöar och vattendrag*, *Ett rikt växt och djurliv* samt *Grundvatten av god kvalitet*.

Informationsutbytet i nätverken som beskrivs är av nytta för de deltagande myndigheternas eget arbete och myndighetsutövande. Utvärderingen²³ av branschdialogerna visade att dialogen fyller en viktig funktion. Den ökar förståelsen för vad lagstiftningen innebär och underlättar ett gemensamt arbete

---

²³Utvärdering av arbetet med branschdialoger. KemI PM 4/15.

inom branschen. En del av de experter som deltar i dialogerna är relativt ensamma i sitt arbete ute på företagen och dialogen utgör ett forum där de kan träffa andra som arbetar med liknande frågeställningar.

För Kemikalieinspektionen har dialogerna bidragit med mycket kunskap om hur företagen och branscherna fungerar och vilka förutsättningar de har. Det har också inneburit en möjlighet att nå ut till företag som vi tidigare inte arbetat med. Dialogerna har även kunnat användas för att få in värdefulla synpunkter i arbetet med olika regeringsuppdrag, men också för att sprida kunskap om frågor som vi arbetar med.

3.3 Deltagande i Östersjöstrategins policyområde mot utsläpp av farliga ämnen till havet (PA Hazard)

3.3.1 Deltagande i styrgruppen för policyområdet

Utöver ordinarie verksamheter som sker i enlighet med strategins mål har myndighetens särskilda engagemang i strategin under året varit att aktivt delta i styrgruppen för policyområdet om farliga ämnen (Policy Area Hazard). Detta arbete har under det senaste året handlat om att ta fram en reviderad handlingsplan för området. Det har också inneburit utvärdering och bedömning av projekt som sökt pengar för initiering av projekt, så kallade såddfinansiering (seed money). Det har hållits två styrgruppsmöten, ett webbaserat och ett fysiskt i Köpenhamn, där Kemikalieinspektionen deltagit. I samband med styrgruppsmötet i Köpenhamn hölls också en konferens på temat läkemedel i syfte att sammanföra olika berörda aktörer för att diskutera projektidéer.

För de kommande två åren (juni 2016-juni 2018) har policyområdets internationella styrgrupp beslutat att insatserna ska ha följande fokus:

- Stödja policyområdets flaggskeppsprojekt. Styrgruppens roll är bland annat att bidra till projektens utveckling i linje med nationella och internationella policyprioriteringar, och stödja i kontakter och spridning av resultat till policynivå.
- En "gap-analys" av vatten- och marina direktivens åtgärdsprogram med avseende på farliga ämnen planeras. Detta innebär en genomgång av Östersjöländernas åtgärdsprogram för att identifiera vilka åtaganden som gjorts, analys av hur nära målen vi kan förväntas komma och var policyområdet Farliga ämnen eventuellt ska fokusera sina insatser för att bidra till att målen ska nås. Policyområde Övergödning (PA Nutri) planerar att göra en liknande övning med avseende på näringsämnen.
- Fram till 2017 har styrgruppen ett särskilt fokus på att få fram bra transnationella åtgärdsinriktade projekt mot läkemedel i miljön. Samt i nära samarbete med HELCOM²⁴ bidra till utvecklingen av en regional strategi för att minska utsläppen av läkemedel till Östersjön. Därefter beslutas om ett nytt fokusområde. Förslag som diskuterats för framtida fokusering är

---

²⁴ Helsingforskonventionen är en överenskommelse mellan Östersjöns strandstater om att värna miljön i Östersjön. Konventionen syftar till att minska föroreningarna.

PFAS och åtgärder för klassiska föroreningar som dioxin, kadmium och kvicksilver.

Kemikalieinspektionen avser att fortsätta stödja Naturvårdsverket i samordningen av policyområdet genom att aktivt delta i styrgruppen för området. Vi avser också att fungera som kontaktperson mellan policyområdet och något/några av Flagg-skeppsprojekt där vi redan har en roll (avsnitt 5.3.2 – 5.3.3).

Vid det senaste styrgruppsmötet föreslogs PFAS som ett område att fokusera på i policyområdet inom de närmaste åren. Samarbetet inom policyområdet kan vara ett forum för att sprida resultaten från vårt nationella arbete till medlemsländerna runt Östersjön.

3.3.2 Flaggskeppsprojektet “Changing antifouling practices for leisure boats in the Baltic Sea” (CHANGE)

Kemikalieinspektionen deltar i en referensgrupp för CHANGE. Projektet är flaggskeppsprojekt inom policyområde Hazards under Östersjöstrategin. Syftet med projektet är att minimera tillförseln av toxiska ämnen som finns i båtbottn-färger avsedda för nöjesbåtar i Östersjön. Detta ska uppnås genom att ändra praxis för användandet av bottenfärger för fritidsbåtar till en hållbar konsumtion av antifoulingprodukter och alternativa tekniker. Projektet är interdisciplinärt och involverar 11 partners från Sverige, Finland, Danmark och Tyskland. De har erhållit forskningsmedel från BONUS år 2010-2017.

3.3.3 Projektet NonHazCity - Minimering av miljögiftsemissioner

Kemikalieinspektionen är ”associate partner” i projektet NonHazCity som under året erhållit EU-medel och rekommenderats av styrgruppen för PA Hazards att få status som flaggskeppsprojekt inom policyområdet. Stockholms stads Kemikalie-centrum kommer att leda EU-projektet som handlar om hur städer kan bli mer kemikaliesmarta. Projektet syftar till att visa hur miljögiftsutsläpp kan minskas från mindre utsläppskällor i städer, vilka normalt inte kan reduceras i traditionella reningsverk eller med liknande åtgärder.

I projektet kommer kommuner från de deltagande länderna att ta fram och arbeta utifrån egna lokala kemikaliehandlingsplaner. I projektet deltar 18 partners från Sverige, Finland, Estland, Lettland, Litauen, Polen och Tyskland, varav en till två större eller mindre kommuner per land. Projektet pågår i tre år räknat från mars 2016.

3.3.4 Nyttan i förhållande till målet att Rädsla havsmiljön, miljö kvalitetsmålen samt för berörda aktörer

I beskrivningen av policyområdet i Östersjöstrategins handlingsplan står att området framför allt bidrar till delmålet *Östersjön ska ha en rik och levande biologisk mångfald*, men på Kemikalieinspektionen anser vi att aktiviteterna inom området i kanske ännu högre grad bidrar till delmålet *Östersjön ska ha rent vatten* men även i hög grad till de andra två delmålen under *Målet att rädda havsmiljön*.

Aktiviteterna som bedrivs inom policyområdet är av betydelse för att nå miljö-kvalitetsmålen *Giftfri miljö, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Levande sjöar och vattendrag, Ett rikt växt och djurliv* samt *God bebyggd miljö* (NonHazCity). Verksamheter inom Policyområdet kan också bidra till flera av generationsmålets strecksatser till exempel ”*Den biologiska mångfalden och natur- och kulturmiljön bevaras, främjas och nyttjas hållbart*” och ”*Människors hälsa utsätts för minimal negativ miljöpåverkan samtidigt som miljöns positiva inverkan på människors hälsa främjas*”.

Eftersom Stockholms och Västerås städer, som är med i projektet NonHazCity, även ingår i Kemikalieinspektionens kommunnätverk kan resultaten från projektet förmedlas genom detta nätverk. Erfarenheter från svenska kommuner som förmedlas i nätverket kan också förmedlas vidare till andra Östersjöländer genom projektet. Detta innebär en ömsesidig nytta för ingående myndigheter och parter.

Projektet CHANGE handlar mycket om att på olika sätt minimera användandet av giftiga båtbottnfärger, vilket kan ses som parallella åtgärder till Kemikalieinspektionens godkännandeförfarande av båtbottnfärger, i strävan för *Giftfri miljö*. Detta projekt gynnar främst båtägare samt innovatörer för alternativ till giftiga båtbottnfärger.

Att ta fram transnationella åtgärdsinriktade projekt mot läkemedel i miljön bidrar till ett av etappmålen inom Farliga ämnen, nämligen *Ökad miljöhänsyn i EU:s läkemedelslagstiftning och internationellt*. Det har kartlagts och är allmänt vedertaget att läkemedel efter användning kommer ut i miljön via reningsverk. Den källan är svår att begränsa om man inte förbättrar reningsteknikerna i reningsverken. Kunskapen om utsläpp från produktionsanläggningar i Östersjöområdet är sämre, liksom effektiviteten av kassationssystem²⁵ i de olika Östersjöländerna. Länderna är skyldiga att ha ett kassationssystem och Sverige anses ha ett väl fungerande sådant system. Det vore därför av stor nytta för Östersjöländernas ansvariga myndigheter och för Östersjöns miljö med kunskaps- och erfarenhetsöverföring inom dessa områden vilket kan leda till minskade utsläpp av läkemedel i Östersjöländerna.

Samarbetet inom policyområdet bör vara av nytta för alla länder och myndigheter som deltar i arbetet genom till exempel ökat inflytande över fördelningen av medel från EU:s Östersjöfonder. Det kan också vara ett viktigt forum för erfarenhets- och kunskapsutbyte. En förutsättning för att arbetet inom policyområdet ska få effekt och för att Kemikalieinspektionen och andra myndigheter ska kunna dra mer nytta av Östersjöstrategin är dock att alla medlemsstater prioriterar och avsätter resurser till arbete med strategin och att personer som deltar i till exempel styrgruppen har mandat och stöd från relevanta myndigheter.

---

²⁵ Hur man tar hand om överblivna läkemedel.

4 Delmål där myndigheten bedömer att samarbete bör inledas med andra myndigheter

I detta kapitel beskrivs för vilka delmål Kemikalieinspektionen bedömer att samarbete bör inledas med andra myndigheter. Alla samarbetena berör tre av delmålen under *Rädda havsmiljön* medan två samarbeten särskilt berör *Östersjön och dess utlopp ska trafikeras av en ren och säker sjöfart*. Några av dessa samarbeten har föreslagits av andra myndigheter och utgör ”näraliggande områden som faller under andra myndigheters huvudsakliga verksamhetsområden”

4.1 ”Östersjön ska ha rent vatten”, ”Östersjön ska ha en rik och levande biologisk mångfald” och ”Förbättrat samarbete för en god havsmiljö”

Miljömålsrådet har kommit överens om ett antal samverkansåtgärder mellan myndigheter som berör vattenförvaltning. En sådan samverkansåtgärd handlar om den samverkan om PFAS som nämns i avsnitt 5.2.2. En annan samverkansåtgärd är *En samordnad plan för genomförande av åtgärder enligt havsmiljöförordningens åtgärdsprogram*. Åtgärden ska genomföras av Havs – och vattenmyndigheten i samverkan med Naturvårdsverket, Jordbruksverket, Boverket och länsstyrelserna. Kemikalieinspektionen deltar i delar av arbetet. En gemensam beredningsgrupp med berörda myndigheter bildas där Havs- och vattenmyndigheten är sammankallande. Genom en analys av åtgärdsprogrammet identifieras de åtgärder som behöver samplaneras.

Miljömålsrådet föreslår också ett antal samverkansåtgärder för att driva på arbetet med giftfri vardag och därmed miljö kvalitetsmålet *Giftfri miljö*. Dessa åtgärder rör till exempel giftfria och resurseffektiva kretslopp och information om farliga ämnen i bygg- och anläggningsprodukter. Åtgärderna kan i förlängningen leda till minskad tillförsel av farliga ämnen till vattenmiljön. Här identifieras Länsstyrelserna, Naturvårdsverket, Tillväxtverket, Trafikverket och Boverket som samarbetspartners.

Det föreslås också en samverkansåtgärd angående alternativ till kemisk bekämpning av växtskadegörare. Sverige behöver ha beredskap för alternativ till kemisk bekämpning av växtskadegörare inför pågående och kommande förändringar, till exempel klimatförändringar. Behovet finns inte bara för att kunna närma oss miljö kvalitetsmålen utan även för att skapa konkurrensfördelar för svensk produktion. Kemikalieinspektionen har ansvar för åtgärden och vi ska samverka med Jordbruksverket, Naturvårdsverket och Formas. Detta projekt kan bland annat innebära en bättre beredskap för effekter av klimatförändringar och kan därför även ha en koppling till strategins delmål om *Klimatanpassning och förbättrad krisberedskap*.

4.2 Östersjön och dess utlopp ska trafikeras av en ren och säker sjöfart

På Kemikalieinspektionen har vi identifierat ett behov av gemensamma riktlinjer för miljöriskbedömning av antifoulingprodukter i Östersjöregionen.

I arbetet med biocidförordningen har EU kommit fram till att enskilda medlemsstater får anpassa kriterierna för att miljöriskbedöma antifoulingprodukter så att det passar landets förutsättningar. Kemikalieinspektionen har under lång tid verkat för en hållbar användning av antifoulingprodukter och har länge framhållit att Östersjön har särskilda förutsättningar vilket gör att ekosystemet är särskilt känsligt och svårbedömt. Detta beaktas vid riskbedömning av antifoulingprodukter i Sverige och leder till specifika villkor för hur produkterna får användas. Det vore en stor fördel, inte minst för produktutvecklarna, om produkterna bedömdes efter samma principer i hela Östersjöområdet.

Vi avser att ta initiativ för att verka för gemensamma riktlinjer för miljöriskbedömning av antifoulingprodukter i de EU-länder som har kust mot Östersjön. Att ta fram gemensamma riktlinjer bör ske i samarbete med berörda myndigheter i de länder det gäller. Östersjöstrategin kan vara en plattform som kan nyttjas för att skapa kontaktytor och sprida information.

Inom Miljömålsrådet finns en samverkansåtgärd angående båtottenfärger och miljöfarliga färgrester. Transportstyrelsen ska vara drivande myndighet och samverka med Kemikalieinspektionen, Havs- och vattenmyndigheten samt Naturvårdsverket. Båtottenfärger, liksom färgrester från målning vid båtuppläggningsplatser, kan innebära utsläpp av giftiga ämnen till vattenmiljön och även vara negativt för människors hälsa. Myndigheterna ska etablera en arbetsgrupp som ska arbeta med att ta fram riktlinjer, rekommendationer eller eventuellt föreskrifter om användandet av båtottenfärger för fritidsbåtar, samt hur man kommer tillrätta med problemet med miljöfarliga färgrester som finns på båtskrov och båtuppläggningsplatser.

4.2.1 *Bedömd nytta i förhållande till målet att Rädha havsmiljön, miljö kvalitetsmålen samt för berörda aktörer*

Nyttan av och kopplingen till miljö kvalitetsmålen av de olika samverkansåtgärderna som föreslagits av Miljömålsrådet finns redovisat i rapporten Miljömålsrådets gemensamma åtgärdslista 2016²⁶.

Gemensamma villkor för godkännande av antifoulingprodukter skulle göra handläggningen för oss på Kemikalieinspektionen och på ansvariga myndigheter i de andra Östersjöländerna effektivare. I de fall då företag söker godkännande för en produkt i flera Östersjöländer kan man utnyttja samma underlag istället för att göra en miljöriskbedömning för varje medlemsstat. Sökande företag skulle också få tydligare kriterier att förhålla sig till och det kan sannolikt också leda till

---

²⁶ Miljömålsrådet. 2016. Miljömålsrådets gemensamma åtgärdslista.
<http://www.miljomal.se/miljomalsradet>

mindre gifter i Östersjön. Att ha gemensamma villkor skulle också underlätta för tillsynsarbetet.

Ett sådant projekt skulle troligen bidra till alla delmål under strategins mål *Rädda havsmiljön*. Det skulle också bidra till miljö kvalitetsmålen *Giftfri miljö* och *Hav i balans samt levande kust och skärgård*.

KEMI

Kemikalieinspektionen

Box 2, 172 13 Sundbyberg
08-519 41 100

Besöks- och leveransadress
Esplanaden 3A, Sundbyberg

kemi@kemi.se
www.kemikalieinspektionen.se